

I. Jogos védelmi helyzet nem állapítható meg annak a terheltnek a javára, aki a vele haragos viszonyban lévő másik két terheltet többszörös szóváltás során kialakuló konfliktushelyzetben „innen ma nem mentek el” szavakkal megfenyegeti, majd elfogadja a II. r. terhelt verekedésre kihívását, előre látva, számítva rá, hogy a verekedésbe a II. r. terhelt oldalán annak testvére, az I. r. terhelt is beavatkozik majd [Btk. 22. §; 4/2013. BJE határozat].

II. Az emberölés bűntettének kísérletét valósítja meg, aki verekedés közben a jobb kezében alkarján feltolva, rejtve tartott késsel az ellenfelét legalább közepes erővel orvul egyszer szívtájékon, majd kétszer hasba szúrja, s neki életveszélyes sérüléseket okoz [Btk. 10. § (1) bek., 160. § (1) bek., 164. § (1) bek., (8) bek.].

III. Az ölési cselekmények általában indulati cselekmények, ezért a szokványos indulat hatása alatti elkövetés nem alapozza meg az emberölés privilegizált esetének, az erős felindulásban elkövetett emberölésnek a megállapítását.

Az erős felindulásban elkövetés megállapításához az éplélektani alapon kialakult indulat olyan magas foka szükséges, amelynek következtében az elkövető belső egyensúlya megbomlik, elveszti önkontrollját, tudatszűkült állapotba kerül. Ez nem valósul meg akkor, ha az elkövető indulatban, de a körülményeknek megfelelő, azokhoz igazodó adekvát módon viselkedik, és az ölési kísérlethez vezető verekedés kiprovokálásában meghatározó szerepet tölt be, majd a rejtetten viselt késével tudatosan, célzottan, orvul ejt életveszélyes sebeket a verekedés másik résztvevőjén.

A felindulást kiváltó ok pedig nem tekinthető méltányolhatónak, ha az indulatot kiváltó okot az elkövető – felróhatóan – maga idézi elő (Btk. 161. §).

[1] A III. r. terheltet a törvényszék mint fiatalkorúak bírósága a 2016. október 3. napján kihirdetett ítéletével 2 rendbeli testi sértés bűntette, melyből 1 rendbeli kísérlet [Btk. 164. § (1) bek., (8) bek. I. fordulat] miatt halmazati büntetésül 4 év 8 hónap börtönben végrehajtandó szabadságvesztésre és 5 év közügyektől eltiltásra ítélte azzal, hogy a büntetés kétharmad részének kitöltését követő napon bocsátható feltételes szabadságra. Elrendelte továbbá a D.-i Járásbíróság, illetve a törvényszék korábbi határozatával kiszabott 1 év börtönbüntetés végrehajtását.

[2] Az ítélőtábla mint másodfokú bíróság a 2017. június 30. napján meghozott ítéletével az elsőfokú ítéletet megváltoztatta és a III. r. terhelt befejezett testi épség elleni cselekményét emberölés bűntette kísérletének [Btk. 160. § (1) bek.] minősítette, és a szabadságvesztés, valamint a közügyektől eltiltás tartamát egyaránt 6 évre súlyosította, egyebekben az elsőfokú

bíróság ítéletét helybenhagyta.

- [3] A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen a III. r. terhelt védője terjesztett elő felülvizsgálati indítványt az 1998. évi XIX. törvény (korábbi Be.) 416. § (1) bekezdés a) és b) pontjára hivatkozva, de tartalma szerint a korábbi Be. 416. § (1) bekezdés c) pontjára is alapítottan.
- [4] Indokai szerint a vád kiterjesztése törvénysértő volt figyelemmel arra, hogy a III. r. terhelttel szemben a megyei főügyészség az életveszélyt okozó testi sértés büntette miatti nyomozást jogos védelem címén már megszüntette, és az eljárást áttette a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező járási ügyészséghez. Ezzel összefüggésben törvénysértőnek tartotta a bíróság határozatát a súlyosabb minősülés lehetőségének megállapítására vonatkozóan, és az ügy áttételét magasabb hatáskörű bírósághoz. Kifejtette továbbá, hogy a vád módosítására az eljárás olyan késői szakaszában került sor, amely a terhelt védekezéshez való jogának csorbulását eredményezte. Sérelmezte, hogy a törvénysértő vádkiterjesztés folytán az eredeti vádban írt tényállás alapvetően megváltozott a III. r. terhelt cselekvősége tekintetében.
- [5] A III. r. terhelt bűnösségének megállapítása törvénysértő, mivel büntethetőséget kizáró ok állt fenn, amit a bíróság téves értelmezés folytán nem állapított meg. Elsősorban arra hivatkozott, hogy a tanúvallomások, illetve a terhelti vallomás a tényállásban megállapítottaktól eltérően azt igazolják, hogy nem a III. r. terhelt kezdeményezte a vitát, az eseménysor alatt mindvégig védekezett, a megtámadásához az I. r. terhelt váratlanul csatlakozott. Ekként a kölcsönös tettelegesség mellett is megállapítható a jogos védelem a III. r. terhelt javára, mivel a II. r. terhelthez – előzetesen fel nem ismerhetően – további támadó személy, az I. r. terhelt csatlakozott, emiatt került hátrányba, az erőviszonyok megváltoztak.
- [6] Ezen túlmenően a védő arra is hivatkozott, hogy tévedett a másodfokú bíróság az emberölés büntette kísérletének megállapításakor, és ebből fakadóan törvénysértő büntetést szabott ki. Álláspontja szerint az alanyi és tárgyi tényezőket vizsgálva a III. r. terhelt ölési szándékára nem lehet következtetni.
- [7] Továbbá a III. r. terhelt okkal tarthatott a vele szembeni támadás folytatásától, így a félelemtől, illetve felindulástól olyan tudatszűkült állapotba került, mely következtében, ha időbelileg esetleg túl is lépte volna a jogos védelem körét, felmerül a bűncselekmény másként minősítése.
- [8] Kifogásolta az indokolási kötelezettség megsértését is.
- [9] Mindezek alapján elsődlegesen az ítélet megváltoztatását és a büntetés enyhítését kérte, másodlagosan hatályon kívül helyezésre tett indítványt, új eljárás lefolytatása érdekében.
- [10] A Legfőbb Ügyészség átiratában a felülvizsgálati indítványt részben törvényben kizártnak,

részben alaptalannak tartotta. Kifejtette, hogy a vád törvényességét a vádemelést megelőző szakasz esetleges hiányosságai nem érintik, a törvényes vád követelménye nem a vádelőkészítés, hanem a benyújtott vád alapján vizsgálendő. Ehhez képest a benyújtott vád a törvényességéhez megkövetelt valamennyi törvényi feltételnek megfelelt.

- [11] Az ügyész a váddal az eljárás befejezéséig szabadon rendelkezik, így azt a tárgyalás eredményéhez képest az ügydöntő határozathozatalt megelőző tanácsülésig módosíthatja. A vád módosításának feltételeit a korábbi Be. 310. § (1) bekezdése tartalmazza, a módosításnak az eredeti vád keretei között kell maradnia, a vád tárgyává tett és azokkal összefüggő tények vonatkozásában kerülhet rá sor. A vádmódosítással a tettazonosság követelménye nem sérült.
- [12] Eljárásjogi tévedésnek tartotta az indítványnak a vád tárgyává tett cselekmény vádirati minősítéstől eltérő súlyosabb minősülésének megállapításával kapcsolatos törvénysértésre hivatkozást. Ez ugyanis a korábbi Be. 270. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezésen alapult, így nincs szó arról, hogy a bíróság vádlói funkciót gyakorolt volna.
- [13] Kifejtette, hogy az indítvány a jogos védelmi helyzet meglétének alátámasztására érdemben értékelhető jogi érveket nem hozott fel, hanem a törvényi tilalom ellenére kizárólag az irányadó tényállást támadta az egyes tanúvallomásokat, a terhelt védekezését előtérbe helyezve. A bizonyítékok eltérő értékelésére alapítottnak vitatta a jogkövetkeztetéseket. Az irányadó tényállás azonban nem rögzít olyan tényeket, amelyek alapot adhatnának a jogos védelmi helyzet fennállására vonatkozó jogkövetkeztetés levonására.
- [14] Ezen túlmenően a törvénysértő minősítésre hivatkozás sem megalapozott, az irányadó tényállás alapján ugyanis a III. r. terhelt II. r. terhelt sérelmére elkövetett cselekménye az emberölés büntette kísérletének megállapítására volt alkalmas.
- [15] Kifejtette, hogy az erős felindulásban elkövetett emberölés büntette kísérletére történő utalás sem megalapozott. Ez következik abból, hogy a III. r. terhelt nem volt jogos védelmi helyzetben sem, de az erős felindulásban elkövetett emberölés büntettének tényállási elemei sem valósultak meg.
- [16] Mindezek alapján indítványozta, hogy a Kúria a megtámadott határozatokat a III. r. terhelt tekintetében hatályában tartsa fenn.
- [17] A Kúria a felülvizsgálati indítványt a 2017. évi XC. törvény (Be.) 660. § (1) bekezdése szerint tanácsülésen bírálta el.
- [18] A felülvizsgálati indítvány nem alapos.
- [19] A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, a Be. 648. §-a valamennyi felülvizsgálati okra kiterjedően rögzíti, miszerint felülvizsgálatnak csak a bíróság jogerős ügydöntő határozata

ellen van helye és kizárólag a Be. 648. § a)-c) pontjában megjelölt anyagi és eljárásjogi okokra hivatkozással vehető igénybe, a felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető.

- [20] A törvényi feltételeknek megfelelő [a Be. 649. § (1) bekezdésében felsorolt] törvényes ok a felülvizsgálatra, ha a bíróság a büntető anyagi jog szabályainak megsértésével állapította meg a terhelt bűnösségét [Be. 649. § (1) bek. a) pont aa) alpont], vagy ha a bűncselekmény törvénysértő minősítése miatt, illetve a Btk. más szabályainak megsértésével [Be. 649. § (1) bek. b) pont ba) alpont] szabott ki törvénysértő büntetést. A felülvizsgálatot lehetővé tevő eljárási szabálysértéseket a törvény kimerítően sorolja fel [Be. 649. § (2) bek. a)-d) pont].
- [21] A felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető, ezért a kívül eső anyagi vagy eljárásjogi kérdések közömbösek.
- [22] A Be. 659. § (1) bekezdése alapján a bizonyítékok ismételt és eltérő értékelésének, valamint bizonyítás felvételének nincs helye, a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás az irányadó.
- [23] Ez azt jelenti, hogy felülvizsgálatban a tényállás megalapozottsága, a bizonyítékok mikénti mérlegelése nem vitatható. A jogkövetkeztetések – így a bűnösség vagy a jogi minősítés megállapításának – helyessége kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével vizsgálható.
- [24] A védő hivatkozott a törvényes vád hiányára, azonban a Be. 649. § (2) bekezdés a)–d) pontjai, azaz a felülvizsgálatot lehetővé tevő eljárási szabálysértések között a törvényes vád hiányában történő eljárás nem szerepel, ekként e részében a felülvizsgálat törvényben kizárt.
- [25] Megjegyzi a Kúria, hogy a korábbi Be. 2. §-ában foglalt törvényes vádnak az ügyben benyújtott, majd módosított vád mindenben megfelelt, az ügyész a korábbi Be. 310. § (1) bekezdése alapján a vád tárgyává tett, és azokkal összefüggő tények tekintetében, amennyiben úgy ítélte meg, hogy a terhelt más bűncselekményben (is) bűnös, mint amely miatt vádat emelt ellene, a 321. § (1) bekezdése szerinti tanácsülésig a vádat megváltoztathatta. Az ügyészi vádmódosítás a tettazonosság keretei között történt, azon túl nem lépett.
- [26] Ezen túlmenően a bíróság a korábbi Be. 270. § (1) bekezdése szerint járt el, amikor megállapította, hogy a vád tárgyává tett cselekmény a vádirati minősítéstől eltérően hogyan minősülhet, és ennek következtében határozott az ügy áttételéről. A büntetőeljárási törvény rendelkezéseinek megfelelő eljárás felülvizsgálati okot nem alapoz meg.
- [27] A nyomozás, továbbá a vádelőkészítés során elkövetett esetleges eljárási szabálysértések felülvizsgálati okot ugyancsak nem képeznek, a hivatkozott ügyészi megszüntető határozat alaki jogerővel bír, ahhoz anyagi jogerő hatás (res iudicata) nem fűződik. Az pedig fel sem merült, hogy a vádat nem az arra jogosult emelte.

- [28] Nem képez felülvizsgálati okot az indokolási kötelezettség megsértésére történő hivatkozás sem.
- [29] A Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontja alapján felülvizsgálatnak akkor van helye, ha a bíróság a büntető anyagi jog szabályainak megsértésével állapította meg a terhelt bűnösségét.
- [30] A védő büntethetőséget kizáró okra, jogos védelemre hivatkozott az indítványában.
- [31] A Btk. 22. § (1) bekezdése szerint „nem büntetendő az a cselekmény, amely a saját, illetve más vagy mások személye, javai vagy a közérdek ellen intézett, illetve ezeket közvetlenül fenyegető jogtalan támadás elhárításához szükséges”.
- [32] Ellenben a védő a III. r. terhelt törvénysértő elítélése kapcsán a jogos védelemre vonatkozó eltérő anyagi jogi álláspontját az indítványban részletezettek szerint alapvetően az ítéleti tényállástól eltérve, a terhelti védekezésben foglaltakra, illetve ehhez képest a tanúvallomások eltérő értékelésére alapította.
- [33] E körben az indítvány indokai szerint a bíróságok bizonyítékértékelő, mérlegelő tevékenységét támadta.
- [34] A bizonyítékok vitatott értékelése alapján felülvizsgálati eljárásban nincs lehetőség a bűnösség támadására. A védő felülvizsgálati indítványa ezért ezen részében törvényben kizárt.
- [35] Ehhez képest a jogerős ítéleti tényállás szerint a III. r. terhelt, valamint az I. r. és II. r. terhelt között meglévő haragos viszony talaján, a III. r. és II. r. terhelt kölcsönös szóváltását követően – amelyhez csatlakozott az I. r. terhelt is –, a III. r. terhelt provokatív magatartása váltotta ki az ezt követő konfliktust, amikor is a III. r. terhelt azt a fenyegető kijelentést tette az I. r. és II. r. terheltnek, hogy „innen ma nem mentek el”.
- [36] A II. r. terhelt erre maga is reagált, majd a kölcsönös kihívás után verekezésbe bocsátkoztak egymással, mindketten bántalmazva egymást. E verekezésbe kapcsolódott be rövid idő elteltével az I. r. terhelt a testvére, a II. r. terhelt oldalán, amely miatt az I. r. és II. r. terhelt fölénybe került a III. r. terhelttel szemben.
- [37] Ezt követően döntött a III. r. terhelt a kése elővétele mellett, miközben már kívülálló személy megkísérelte szétválasztani őket, és a II. r. terheltet el is rántotta.
- [38] A következetes ítélkezési gyakorlat szerint a kölcsönös kihívás elfogadása következtében a verekezésbe bocsátkozó elkövetők egyaránt a jogtalanság talaján állnak, következésképpen a jogos védelem megállapítása bármelyikük javára kizárt.
- [39] Valóban alaposan vizsgálni kell harmadik személy beavatkozása esetén, hogy a kölcsönös tettelegesség során az addigi erőviszonyok miként változnak meg, ugyanis, ha az egyik félhez utóbb – előzetesen fel nem ismerhetően – további támadó személy csatlakozik, az emiatt

hátrányba kerülő fél javára a jogos védelem megállapítása nem zárható ki.

- [40] A Kúria e tekintetben is egyetértett az ítélőtábla alapos indokolásával, ugyanis a III. r. terhelt számára már a cselekmény, a szóváltás kezdetétől (sőt a nem közvetlen előzmények alapján is) egyértelműen előzetesen felismerhető volt, hogy a II. r. terhelt oldalán a jelen lévő testvére, az I. r. terhelt is be fog avatkozni, nem csupán a verbális, hanem a fizikai konfliktusba is.
- [41] Az irányadó tényállás mindezt tényszerűen és részletesen tartalmazza, azaz a III. r. terhelt számára az I. r. terhelt közbeavatkozása nem teremtett olyan új, az erőviszonyok megváltozása miatti hátrányos helyzetet, ami ne lett volna előre felismerhető.
- [42] Ekként jogos védelmi helyzet nem állt fenn, a felülvizsgálati indítvány e körben nem alapos.
- [43] Következésképpen nem lehetett alapos a védőnek a jogos védelemből, illetve annak túllépéséből kiinduló azon álláspontja sem, mely a menthető felindulásra, tudatszűkült állapotra, azaz az erős felindulásban elkövetett emberölés büntette kísérletének megállapíthatóságára utalt.
- [44] Mindemellett az alábbiakra mutat rá a Kúria.
- [45] Az erős felindulásban elkövetett emberölés büntettét az követi el, aki mást méltányolható okból származó erős felindulásban megöl.
- [46] Az ölési cselekmények általában indulati cselekmények, így az indulat hatása alatti elkövetés még nem alapozza meg a privilegizált bűncselekmény megállapítását.
- [47] Az erős felindulásban elkövetés megállapításához az indulat éplélektani alapon kialakult olyan magas foka szükséges, amely következtében az elkövető belső egyensúlya megbomlik, elveszíti az önkontrollt, tudatszűkült állapotba kerül.
- [48] A III. r. terhelt irányadó tényállás szerinti magatartása azonban mindezt nélkülözte. A cselekménye ugyan indulati volt, de a körülményeknek megfelelő, azokhoz igazodó, adekvát magatartás volt, amely kifejezetten tudatosságot tükrözött. A III. r. terhelt ugyanis az I. r. terhelttel szemben már használt kést, a jobb kezében, alkarján feltolva, rejtve tartva közeledett a II. r. terhelthez, ekként lényegében orvul, és akkor szúrta meg többször az eszköztelen II. r. terheltet, amikor az már felhagyott a cselekményével. Ezt követően pedig úgy tett, mintha a kést eldobná.
- [49] Ezen túlmenően az erős felindulást kiváltó oknak az elkövetőn kívüli külső oknak kell lennie és egyben erkölcsileg méltányolhatónak is.
- [50] Amennyiben viszont az elkövető maga hozza létre az indulatot (felindulást) kiváltó okot, az általa véghezvitt vagy megkísérelt ölési cselekmény kapcsán nincs alap a privilegizált élet elleni cselekmény megállapítására, erkölcsileg pedig nyilvánvalóan nem méltányolható az

elkövető saját bűnös magatartása.

- [51] A Be. 649. § (1) bekezdés b) pont ba) alpont alapján felülvizsgálatnak van helye, ha a bíróság a bűncselekmény törvénysértő minősítése miatt, illetőleg a Btk. más szabályának megsértésével szabott ki törvénysértő büntetést.
- [52] Az indítvány szerint a III. r. terhelt II. r. terhelt sérelmére megvalósított cselekménye nem emberölés büntette kísérletének, hanem életveszélyt okozó testi sértés büntettének minősül.
- [53] Ezzel szemben a másodfokú bíróság az irányadó tényállás alapján törvényesen minősítette a III. r. terhelt ezen cselekményét emberölés büntette kísérletének.
- [54] A III. r. terhelt cselekményének egységes értékelésére vonatkozó védői érvekkel szemben – amelyek jelentős részt eltérő ténybeliségen alapulnak – a másodfokú bíróság helytálló jogi indokolással választotta külön az I. r. terhelt, majd a II. r. terhelt sérelmére elkövetett cselekményeket. A valóban folyamatos cselekmény egyes részselekményei ugyanis a büntetőjogi értékelésüket tekintve két jól elkülöníthető részre tagolódtak. Ekként annak ellenére, hogy rövid idő alatt lejátszódott eseménysorról van szó, mégis térben és időben elkülönült a két cselekmény, amit nyilvánvalóvá éppen a használt eszköz azonossága melletti eltérő eszközhasználat módja tett.
- [55] Eszerint a III. r. terhelt a II. r. terhelttel szemben az élet kioltására alkalmas eszközt, kést használt, életfontosságú szerveket többször (háromszor) támadva, mindhárom esetben kifejezett szűrő mozdulattal, legalább közepes erővel, aminek következtében az eszköz mélyen behatolt a II. r. terhelt testébe, úgy, hogy szemből egyszer szívtájékon és kétszer hason szúrta a II. r. terheltet, ráadásul tette mindezt orvul támadva. E ténybeliség mellett nem kétséges, hogy a III. r. terhelt cselekménye legalább eshetőleges szándékkal elkövetett emberölés büntette kísérleteként minősítendő. Ráadásul a III. r. terhelt cselekménye következtében a II. r. terhelt életmentő műtétet kellett végrehajtani, melynek során klinikai halál állapotába is került.
- [56] Megjegyzi továbbá a Kúria, hogy az emberölés büntette kísérletének megállapításához nem szükséges a bántalmazást megelőző ölési szándék megléte, azaz a sértett megölésének előzetes elhatározása. A cselekmény végrehajtása során kialakuló rögtönös szándék ugyanúgy megalapozza az élet elleni bűncselekmény megállapítását, mint az előzetesen meglévő ölési szándék.
- [57] A cselekmény végrehajtása során kialakult rögtönös ölési szándék megállapítására az irányadó tényállásban írt elkövetési magatartás, körülmények kétségkívül alapot adtak.
- [58] Ekként a III. r. terheltnek a II. r. terhelt sérelmére elkövetett cselekményének élet elleni

bűncselekményként minősítése törvényes, a helyes minősítéshez kapcsolódó törvényi keretek között kiszabott büntetés pedig nem törvénysértő. A kiszabott büntetés megfelel a büntető anyagi jog szabályainak, így ezen felülvizsgálati okból sincs lehetőség a jogerős határozat megváltoztatására.

[59] Fentiekre tekintettel a Kúria – miután nem észlelt olyan eljárási szabálysértést sem, amelynek vizsgálatára a Be. 659. § (6) bekezdése alapján hivatalból köteles – a felülvizsgálati indítványnak nem adott helyt és a Be. 662. § (1) bekezdés a) pontja alapján a megtámadott határozatokat a III. r. terhelt tekintetében hatályában fenntartotta.

(Kúria Bfv. III. 207/2018.)